

Research Paper

Preparation and Validation of Fear of Marriage Questionnaire Among
Female University Students

Khalil Esmaeilpour ^{*1}, Saeideh Nourmohammadi Ahari ²

1. Associate Professor of Psychology, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, University of Tabriz, Tabriz, Iran.
2. M.Sc of Clinical Psychology, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, University of Tabriz, Tabriz, Iran.

DOR: [20.1001.1.27173852.1401.17.65.7.5](https://doi.org/10.1001.1.27173852.1401.17.65.7.5)

URL: https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_13466.html

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:
fear of marriage, mate
selection, factor
analysis, validation

Received: 2020/01/04
Accepted: 2020/04/28
Available: 2022/06/10

The purpose of this study was to prepare and validate the fear of marriage questionnaire among female students of the University of Tabriz. The present research was a validation and psychometric study. The population consists of all female students of the University of Tabriz in the academic year 2016-2017. The participants were 155 female student that selected through multi-stage cluster sampling method, and they were asked to complete the researcher-made questionnaire of fear of marriage. Data were analyzed by the SPSS software. For assessing the construct validity and determining the factor structure of the questionnaire, exploratory factor analysis through principal components method with Varimax rotation was used. Exploratory factor analysis extracted one-factorial structure that named "fear of marriage" and a three-factorial structure that named respectively, "fear of husband issues", "fear of interpersonal differences", and "fear of restrictions on working and education". Reliability coefficients of questionnaire through Cronbach's alpha and split-half coefficients were appropriate. Group differences between single and engaged participants indicated the relevance of this questionnaire. At all, these criteria indicate that this questionnaire has high validity and reliability for assessment fear of marriage among girls. So, it can be used in premarital counseling and psychological researches.

* Corresponding Author: Khalil Esmaeilpour
E-mail: khalil_sma@yahoo.com

مقاله پژوهشی

تهیه و اعتباریابی پرسشنامه ترس از ازدواج در دانشجویان دختر

خلیل اسماعیل پور^{۱*}، سعیده نورمحمدی^۲

۱. دانشیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
۲. کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

DOR: [20.1001.1.27173852.1401.17.65.7.5](https://doi.org/10.27173852.1401.17.65.7.5)URL: https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_13466.html

چکیده

مشخصات مقاله

هدف از این مطالعه تهیه و اعتباریابی پرسشنامه ترس از ازدواج در بین دانشجویان دختر دانشگاه تبریز بود. مطالعه حاضر از نوع مطالعات روان‌سنجی و اعتباریابی است. جامعه آماری این پژوهش شامل دانشجویان دختر دانشگاه تبریز در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بود. شرکت‌کننده‌های پژوهش تعداد ۱۵۵ نفر از دانشجویان دختر بودند که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند و از آنان خواسته شد پرسشنامه محقق‌ساخته ترس از ازدواج را تکمیل کنند. داده‌ها با کمک نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفتند. برای بررسی روایی سازه و تعیین ساختار عاملی پرسشنامه، از تحلیل عاملی اکتشافی با روش مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی یک ساختار تک‌عاملی با نام کلی «ترس از ازدواج» و یک ساختار سه‌عاملی نشان داد که به ترتیب، «ترس از مشکلات همسر»، «ترس از تفاوت‌های بین فردی» و «ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل» نام‌گذاری شد. ضرایب اعتبار پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ و روش دو نیمه کردن، مناسب ارزیابی شد. تفاوت‌های گروهی بین دختران مجرد و دختران نامزد کرده نیز گویای مناسب بودن این ابزار بود. در مجموع، شاخص‌ها حاکی از این است که این پرسشنامه از روایی و اعتبار خیلی خوبی برای اندازه‌گیری ترس از ازدواج در دختران برخوردار است و می‌تواند در مشاوره‌های پیش از ازدواج و تحقیقات روان‌شناسی مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها:

ترس از ازدواج، انتخاب همسر، ساختار عاملی، اعتباریابی

دریافت شده: ۱۳۹۸/۱۰/۱۴

پذیرفته شده: ۱۳۹۹/۰۲/۰۹

منتشر شده: ۱۴۰۱/۰۳/۲۰

* نویسنده مسئول: خلیل اسماعیل پور

رایانامه: khalil_sma@yahoo.com

مقدمه

ازدواج یکی از انتخاب‌های مهم و سرنوشت‌ساز افراد محسوب می‌شود. در این انتخاب سرنوشت‌ساز، یکی از مهم‌ترین دلایلی که مردان و زنان را به انتخاب همسر و ازدواج سوق می‌دهد، نیاز به برقراری ارتباط پایدار و صمیمی همراه با عشق و محبت است (علی‌اکبری دهکردی، ۱۳۸۶). همواره تأکید شده است که نحوه انتخاب همسر می‌تواند بر میزان سازگاری و موفقیت آتی زندگی زناشویی و همچنین مشکلات بعد از ازدواج تأثیر داشته باشد (فاتحی دهقانی و نظری، ۱۳۹۰). این در حالی است که امروزه به دنبال تحولات و تغییرات جوامع، هم روش انتخاب همسر و هم اهمیت نسبی ملاک‌های همسرگزینی تغییر کرده است (نیک‌پرور و همکاران، ۱۳۹۰؛ جبرائیلی و همکاران، ۱۳۹۲). مطالعه باس^۱ و همکاران (۲۰۰۱) نشان داد که در طول دهه‌های اخیر یک سری تغییرات در ارزش‌های جامعه به وجود آمده است و ملاک‌های ازدواج زنان و مردان نسبت به گذشته تغییر کرده است. به عبارت دیگر، تحولات جوامع نیازها و توقعات افراد را تغییرات داده و باعث شده است روش‌های سنتی دگرانتخابی مربوط به بیشتر ازدواج‌ها که در آن والدین برخی مصالح و منافع خانوادگی را در ازدواج فرزندانشان مد نظر قرار می‌دادند، دیگر پاسخ‌گوی نیاز ازدواج جوانان نباشد (ساروخانی، ۱۳۹۷). همچنین تحقیقات (عظیمی هاشمی و همکاران، ۱۳۹۴) مؤید تفاوت‌های بین‌نسلی در مورد ارزش‌های همسرگزینی است و جوانان تمایل دارند همسرشان را خودشان انتخاب کنند. به نظر می‌رسد این امر در بین افراد با تحصیلات دانشگاهی رواج بیشتری دارد. چنانچه ویلیام گود^۲ نیز بیان کرده است افزایش آزادی در انتخاب همسر، کاهش ازدواج‌های ترتیب یافته توسط والدین و افزایش سن ازدواج از جمله تغییرات ملموسی است که در دنیای امروز در نظام خانواده رخ داده است (کاظمی، ۱۳۸۹).

به نظر می‌رسد در اثر افزایش آزادی جوانان در انتخاب همسر و تغییر ملاک‌های ازدواج جوانان، در مقایسه با نسل‌های پیش، سردرگمی‌ها و ترس از ازدواج نیز در جوانان گسترش یافته است. حسنی و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای با عنوان «واکاوی دلالت‌های معنایی ازدواج» به این نتیجه رسیدند که هر چند ضرورت ازدواج در ذهن جوانان به صورت محدود برای کمال، آرامش‌بخشی، نیاز یا جبران خلأ مطرح است اما جوانان واپس‌زدگی را به صورت ترس از ازدواج، بی‌میلی به ازدواج، افول ارزش‌های فرامادی، و لذت‌گرایی تجربه می‌کنند. ترس از ازدواج^۳ یا گیمتوفوبیا^۴ به ترس غیرطبیعی و مداوم از ازدواج گفته می‌شود. افراد در معرض این نوع ترس، معمولاً اضطراب زیادی را تجربه می‌کنند؛ حتی در صورتی که به طور منطقی بدانند ازدواج تهدیدی برای آن‌ها نخواهد داشت (فایرستون و کاتلت^۵، ۱۹۹۹). این در حالی است که در مقایسه با مطالعات خیلی زیادی که ملاک‌های ازدواج جوانان را توصیف کرده‌اند، تنها تعداد محدودی از مطالعات به ترس‌های جوانان از ازدواج توجه کرده‌اند. به عنوان مثال، در مطالعه یوسفی و شهیدی

1. Buss
2. William Goode
3. fear of marriage
4. gametophobia

(۱۳۸۰) مشکلات اقتصادی، ترس از دروغ‌گویی و عدم صداقت همسر و ترس از مشکلات بعد از ازدواج، جزء موارد ترس از ازدواج دانشجویان مطرح شده است. همچنین، مطالعه فلاحی و همکاران (۱۳۹۳) در بررسی انتظارات دختران دانشجو در مقایسه با زنان متأهل نشان می‌دهد که دختران دانشجو ترس/ تردید بیشتری درباره ازدواج دارند. حبیب‌پور گتایی و غفاری (۱۳۹۰) بالا بودن نمرات افراد در شاخص ترس/ شک و تردید درباره ازدواج را با عوامل اجتماعی مانند نرخ بالای طلاق، تجربه نوگرایی و افزایش فردگرایی مرتبط می‌دانند. آن‌ها دلیل دیگر این ترس (تردید درباره ازدواج) را تصور برخی دختران در خصوص نقش ازدواج در از دست رفتن فرصت پیشرفت در کار و تحصیل بیان می‌کنند. از طرف دیگر، محمدی و محمدی (۱۳۹۵) در مطالعه کیفی بر روی نوجوانان، به این نتیجه رسیدند که ترس از ازدواج در دختران یکی از پیامدهای ارتباط با جنس مخالف است که اضطراب آن‌ها از برملا شدن گذشته را نشان می‌دهد. آن‌ها در پسران میل به تجرد (اصطلاحی مشابه ترس از ازدواج) را به عنوان یکی از پیامدهای ارتباط با جنس مخالف و در مفهوم بی‌اعتمادی و ترس از خیانت همسر و سرافکندگی شناسایی کردند.

برخی از بحث‌های نظری نیز به ترس‌های جوانان از ازدواج اشاره دارند. برای مثال، محبی (۱۳۹۲) با بیان تنگناهای ازدواج در ایران، موانع ازدواج را از نظر دانشجویان به ۵ دسته موانع اجتماعی، فرهنگی، خانوادگی، روان-شناختی و اقتصادی تقسیم می‌کند. موانع مطرح شده توسط ایشان، به لحاظ مفهومی نگرانی‌ها و ترس‌های جوانان را شامل می‌شود. برخی از این ترس‌ها تصریح شده‌اند (برای مثال، ترس بعضی دختران نسبت به عدم اجازه شوهر برای کار و اشتغال در خارج از منزل) و برخی از این موارد، نگرانی‌هایی هستند که گویای ترس جوانان درباره ازدواج است (برای مثال، نگرانی‌های مربوط به پیامدهای روابط دو جنس، یا ضعف مسئولیت‌پذیری جوانان). شاید بتوان ترس‌های جوانان در خصوص ازدواج را با باورهای غیرمنطقی آن‌ها مرتبط دانست. به نظر لارسون^۶ (۱۹۸۸) افراد با یک‌سری باورهای غیرمنطقی و محدود کننده دست به انتخاب می‌زنند، اما بعد از شروع زندگی آنچه را انتظار داشتند دریافت نمی‌کنند و از انتخاب خود مأیوس می‌شوند. به نظر وی یکی از علل شیوع بالای طلاق و نارضایتی در زندگی زناشویی وجود باورهای غیرمنطقی درباره ازدواج است. همان‌طور که مارکمن^۷ (۲۰۰۸) نیز بیان کرده است، علت اکثر مشکلات روزافزون خانواده‌ها، می‌تواند در صورت ریشه‌یابی، به انتخاب نامناسب و یا ترس‌های بی‌مورد از یک یا چند عامل اثرگذار در ازدواج مربوط باشد.

با توجه به آنچه گفته شد و با عنایت به مشکلات روزافزون خانواده‌ها و افزایش آمارهای طلاق، توجه جدی به عوامل مرتبط با ترس از ازدواج، در کنار ملاک‌های ازدواج ضروری به نظر می‌رسد. ضرورت دیگر این تحقیق، بالا رفتن سن ازدواج در میان جوانان ایرانی است. ترس از ازدواج به عنوان یکی از عوامل افزایش سن ازدواج جوانان مطرح است (یوسفی و باقریان، ۱۳۹۰)، هرچند یکی از دلایل اصلی بالا رفتن سن ازدواج به میزان تحصیلات و تمایل

5. Firestone & Catlett
6. Larson
7. Markman

او زمینه جلب مشارکت بیشتر شرکت کنندگان و رضایت آگاهانه و راحتی بیشتر آن‌ها در بیان اطلاعات شخصی‌شان را فراهم می‌سازد. کسب اطلاعات از دانشجویان دختر در خصوص مجرد و متأهل بودن‌شان (و اینکه در دوران نامزدی هستند یا نه)، و اینکه بتوانند در فضایی امن و بدون تحریک دفاع‌هایشان پرسشنامه ترس از ازدواج را پر کنند، با تدبیر همکاری مجری خانم تسهیل و میسر می‌شد.

به منظور تعیین ساختار عاملی و روایی سازه پرسشنامه از تحلیل عاملی با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس استفاده شد. ضرایب اعتبار پرسشنامه نیز با روش آلفای کرونباخ و روش دونیمه کردن محاسبه شد. لازم به ذکر است به منظور تأمین گروه‌هایی برای بررسی روایی تفکیکی پرسشنامه، گروه‌های کوچکی از دانشجویان پسر (۲۱ نفر) و دانشجویان دختر نامزد کرده (۱۹ نفر) به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و با نمونه تصادفی (۲۲ نفری) انتخاب شده توسط SPSS از بین نمونه اصلی دختران مجرد مقایسه شد. بدین ترتیب روایی تفکیکی پرسشنامه با بررسی تفاوت‌های جنسیتی در بین دختران و پسران مجرد و تفاوت‌های گروهی دختران مجرد و دختران نامزد امکان‌پذیر شد.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه ترس از ازدواج: برای اندازه‌گیری ترس از ازدواج، پرسشنامه‌ای شامل ۲۳ ماده طراحی شد. ماده‌های پرسشنامه براساس نتایج تحقیقات قبلی مربوط به ملاک‌های ازدواج و تحقیقات مربوط به نگرش جوانان به ازدواج و متون مرتبط با مشکلات ازدواج جوانان تدوین گردید. همچنین برای اینکه ماده‌های پرسشنامه ارتباط بیشتری با ترس از ازدواج دانشجویان داشته باشد، محققان از طریق سؤالات بازپاسخ از ۱۴ نفر از دانشجویان خواستند که ملاک‌ها و ترس‌های خود را درباره ازدواج بنویسند. ماده‌های اصلی پرسشنامه اولیه با توجه به ترس‌های بیان شده توسط این گروه و همچنین براساس نتایج تحقیقات قبلی تهیه شد. عبارات پرسشنامه به صورت جمله خبری و بیانگر ترس و نگرانی افراد درباره همسر آینده‌شان بود و ترس شرکت‌کننده‌های پژوهش را با طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای با گزینه‌های خیلی کم تا خیلی زیاد اندازه‌گیری می‌کرد. نمونه‌ای از سؤالات عبارتند از: «می‌ترسم با اشتغال من مشکل داشته باشد.» و «از این می‌ترسم که مرا از نظر پوشش و ارتباط با دوستان محدود کند.»

مقیاس نگرش‌های مربوط به عشق و انتخاب همسر (ARMSS):

این ابزار توسط کوب و همکاران (۲۰۰۳) جهت بررسی باورها یا انتظارات غیرمنطقی افراد درباره ازدواج ساخته شده است و ۷ باور از ۹ باور غیرمنطقی مربوط به عشق و انتخاب همسر مطرح شده توسط لارسون (۱۹۹۲) را (شامل

افراد برای دستیابی به موقعیت‌های شغلی - اجتماعی مربوط است که نیاز به زمان دارد (گاتمن^۱، ۱۳۹۴). در پاره‌ای از موارد سن ازدواج در بین جوانان به قدری بالا رفته که امید تشکیل خانواده را برای بسیاری از آن‌ها کم کرده و گاه مجرد ناخواسته (فروودستان و همکاران، ۱۳۸۸) را برای دختران به بار آورده است.

این در حالی است که علی‌رغم بحث و اظهارنظرها درباره ترس جوانان از ازدواج، و روشن شدن ترس از ازدواج جوانان در مطالعات کیفی، تاکنون ابزاری برای اندازه‌گیری این متغیر طراحی نشده است. ابزارهایی مثل مقیاس انتظار از ازدواج (MES)^۲، جونز^۳ و نلسون^۴ (۱۹۹۷) و مقیاس نگرش‌های مربوط به عشق و انتخاب همسر (ARMSS)^۵، کوب^۶ و همکاران، (۲۰۰۳) که انتظارات، نگرش‌ها و نهایتاً باورهای غیرمنطقی (و اسطوره‌های) مربوط به ازدواج را اندازه می‌گیرند. هر چند این مفاهیم تلویحاتی درباره ترس از ازدواج دارند، اما برای اندازه‌گیری ترس از ازدواج مناسب نیستند. مقیاس نگرش به ازدواج (MAS)^۷ روزن^۸ و براتین^۹ (پروسر^{۱۰} و روزن، ۲۰۱۸)؛ نیلفروشان و همکاران، (۱۳۹۲) و پرسشنامه پارک^{۱۱} و روزن با نام مقیاس‌های زناشویی^{۱۲} (فلاح‌چای، فلاحی و پارک، ۲۰۱۶) که شکل کوتاهی از مقیاس نگرش به ازدواج روزن و براتین را نیز شامل می‌شود، در اصل با هدف اندازه‌گیری انتظارات از ازدواج و نگرش به ازدواج تهیه شده‌اند و تنها در مقیاس نگرش به ازدواج ۳ عبارت کلی مربوط به ترس/ تردید در خصوص ازدواج («از ازدواج می‌ترسم»، «درباره ازدواج تردید دارم» و «ترس و نگرانی از ازدواج کردن ندارم») وجود دارد و مؤلفه‌ها و دلایل ترس از ازدواج را مشخص نمی‌کند. به طور کلی، شاید یکی از دلایل محدود بودن مطالعات مربوط به ترس از ازدواج فقدان ابزارهایی برای اندازه‌گیری ترس از ازدواج جوانان و روشن ساختن تردیدهای آن‌ها، در مشاوره ازدواج نیز کاربرد داشته باشد. از این رو، مطالعه حاضر با هدف تهیه ابزاری برای اندازه‌گیری ترس از ازدواج و اعتباریابی آن انجام شده است.

روش

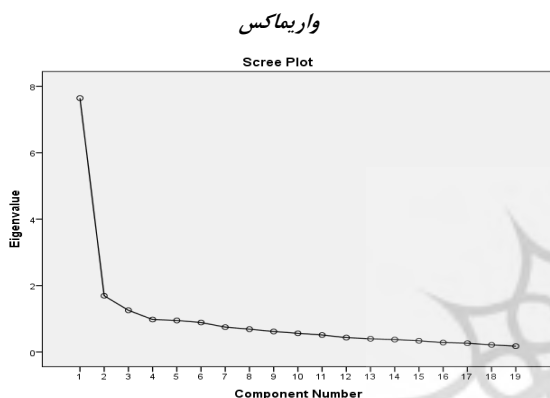
این مطالعه از نوع مطالعات آزمون‌سازی و اعتباریابی است. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان دختر مجرد دانشگاه تبریز در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ تشکیل می‌داد. تعداد ۱۵۵ نفر از دانشجویان دختر دانشگاه تبریز به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای از دانشکده‌های کشاورزی، علوم پایه، ادبیات و علوم انسانی، علوم تربیتی و روان‌شناسی انتخاب شد. دامنه سنی شرکت‌کننده‌های پژوهش ۲۷-۱۹ (با میانگین ۲۱/۳۸ و انحراف استاندارد ۱/۵۳) سال بود. اجرای پرسشنامه‌ها توسط همکار خانم پژوهشگر، با تحصیلات کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی و تشریح اهداف پژوهش توسط

1. Gottman
2. marriage expectation scale
3. Jones
4. Nelson
5. attitudes about romance and mate selection scale
6. Cobb

7. marital attitude scale
8. Rosén
9. Brateen
10. Prosser
11. Park
12. marital scales

ارتباط مرا با خانواده‌ام محدود کند) و ۲۲ (از این می‌ترسم که همسرم درکم نکند) به دلیل داشتن بار عاملی در عوامل متعدد و به لحاظ تفاوت مفهومی و غیرقابل تفسیر بودن، از تحلیل عاملی کنار گذاشته شدند. نهایتاً تحلیل عاملی با ۱۹ سؤال اجرا شد. مقدار اشتراک ماده‌ها در عوامل ۰/۳۷۱ تا ۰/۸۴۴ بود. قبل از چرخش، همه سؤالات در یک عاملی بار بالایی گرفتند. دامنه بار عاملی از ۰/۴۵۷ تا ۰/۷۷۰ بود؛ لذا ساختار یک عاملی پرسشنامه با عنوان «ترس از ازدواج» مورد تأیید است. ساختار تک عاملی با مقدار ویژه ۷/۶۴، ۴۰/۲۳ درصد واریانس را تبیین می‌کرد. پس از چرخش واریماکس، با توجه به ملاک کایزر و مقدار ویژه بالاتر از ۱ و همچنین با توجه به نمودار سنگریزه (نمودار شماره ۱) سه عامل قابل شناسایی استخراج شد.

نمودار ۱: نمودار سنگریزه مربوط به تعداد عوامل پرسشنامه بعد از چرخش

عامل اول با مقدار ویژه ۴/۳۷، عامل دوم با مقدار ویژه ۳/۳۴ و عامل سوم با مقدار ویژه ۲/۸۸ به ترتیب ۲۲/۹۹۶، ۱۷/۵۸ و ۱۵/۱۶ درصد واریانس و این سه عامل در مجموع ۵۵/۷۴ درصد واریانس را تبیین کردند. با در نظر گرفتن معیار ۰/۴۵ برای بارهای عاملی، بعد از چرخش واریماکس، هر سؤال در عاملی جای می‌گرفت که بار بیشتری داشت. بدین ترتیب سه عامل از هم متمایز گردید، این سه عامل به لحاظ معنایی نیز قابل تفسیر بودند. آلفای کرونباخ و ویژگی مربوط به ساختار ۳ عاملی بعد از چرخش واریماکس در جدول ۱ نشان داده شده است. با توجه به مضمون ماده‌ها، نامی مناسب برای عوامل انتخاب شد. عامل اول با ۹ آیتم و همسانی درونی محاسبه شده با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹، با توجه به محتوای آیتم‌ها «ترس از مشکلات همسر»، عامل دوم با ۷ آیتم و آلفای ۰/۷۹ «ترس از تفاوت‌های بین فردی»، و عامل سوم با ۳ آیتم و آلفای ۰/۸۵ «ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل» نام‌گذاری شد.

«زندگی مشترک» قبل از ازدواج، تنها و فقط یکی، عشق کافی است، آسانی انتخاب، زوج متضاد، ایده‌آل‌نگری، و اطمینان کامل) اندازه‌گیری می‌کند. این مقیاس شامل ۳۲ گویه است که در طیف ۷ گزینه‌ای از «به شدت موافقم» (با امتیاز ۷) تا «به شدت مخالفم» (با امتیاز ۱) نمره‌گذاری می‌شود. سپهری و حسن‌زاده توکلی (۱۳۹۰) این مقیاس را به زبان فارسی ترجمه و روایی و اعتبار آن را بررسی کردند. آن‌ها با روش تحلیل عاملی عامل‌های این پرسشنامه را در ترکیبات جدید و تاحدودی مشابه عوامل نسخه اصلی پرسشنامه و شامل عشق‌باوری، تجربه‌محوری، ایده‌آل‌نگری، متضادجویی، آسان‌بینی و خوش‌باوری نام‌گذاری کردند. یافته‌های مطالعه کوب و همکاران (۲۰۰۳) و سپهری و حسن‌زاده توکلی (۱۳۹۰) حاکی از اعتبار و روایی مطلوب این ابزار است؛ در این مطالعات آلفای عامل‌های پرسشنامه بین ۰/۶۷ تا ۰/۸۸ گزارش شده است و این عامل‌ها بخش قابل توجهی از واریانس را تبیین می‌کنند.

یافته‌ها

الف. تحلیل سؤالات

در ابتدا به تحلیل سؤالات پرداخته شد. از میانگین هر سؤال به عنوان شاخص مقبولیت و از انحراف استاندارد هر سؤال برای بررسی برخورداری سؤالات از واریانس مناسب استفاده شد. میانگین هیچ یک از سؤالات در کرانه‌ها (۵ و ۱) قرار نداشت. دامنه مربوط به میانگین سؤالات از ۲/۱۷ تا ۳/۷۸ بود و این مورد نشان می‌دهد که سؤالات از شاخص مقبولیت مناسبی برخوردار هستند. میزان انحراف استاندارد سؤالات (جدول ۱) نیز نشان دهنده تنوع پاسخ‌ها است. علاوه بر بررسی میانگین و انحراف استاندارد سؤالات، بررسی جدول فراوانی تک‌تک سؤالات نیز بیانگر این بود و همه گزینه‌ها دارای فراوانی مناسبی بودند. لذا پرسشنامه در سطح همه سؤالات از لحاظ روان‌سنجی مناسب بود. بنابراین می‌توان به بررسی ساختار پرسشنامه پرداخت.

سپس ماتریس همبستگی متقابل ماده‌ها بررسی شد. همبستگی متقابل بالای ۰/۳۰ بین تعدادی از سؤالات و همبستگی پایین‌تر از ۰/۳۰ با تعداد دیگری از سؤالات بیانگر وجود عوامل متعدد بود. در بررسی همبستگی ماده‌ها با نمره کل، سؤال ۱۶ (دوست ندارم همسرم قبلاً با فردی دوستی یا رابطه داشته باشد) به دلیل همبستگی پایین و غیرمعنی‌دار ($r=0.13$; $p=0.09$) حذف شد. دامنه ضریب همبستگی بقیه سؤالات با نمره کل، از ۰/۴۶۶ تا ۰/۷۵۷ و معنی‌دار بود.

ب. شناسایی عوامل

تحلیل عاملی پرسشنامه، با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی و چرخش متعامد عامل‌ها با روش واریماکس انجام شد. KMO برابر ۰/۸۹ بیانگر کفایت نمونه‌گیری بود و معنی‌داری آزمون کرویت بارتلت با آماره ۱۳۵۱/۲۴ با درجه آزادی ۱۷۱ ($P<0.001$) بیانگر این بود که ماده‌ها همبستگی معنی‌داری با یکدیگر دارند و داده‌ها شرایط و تناسب خیلی خوبی برای اجرای تحلیل عاملی دارند. سه سؤال ۱۴ (می‌ترسم از گذشته من باخبر شود و این امر مشکلاتی در زندگی ما به وجود آورد)، ۱۵ (می‌ترسم خانواده‌ی مرا نپذیرد و

جدول ۱: بارهای عاملی، مقدار ویژه و واریانس تبیین شده مربوط به

ساختار ۳ عاملی بعد از چرخش واریمکس

عبارات	M	SD	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم
۱۲. ترس از اعتیاد همسر*	۲/۶۶	۱/۵۲	-۱/۷۹۸		
۱۱. نگرانی از روابط جنسی همسر قبل ازدواج	۲/۶۰	۱/۴۸	-۱/۷۱۸		
۱۰. ترس از پرخشگری همسر	۳/۲۵	۱/۳۴	-۱/۶۹۲		
۱۳. ترس از مسئولیت‌پذیری همسر	۲/۹۸	۱/۵۲	-۱/۶۷۲		
۲۰. ترس از آزادی اظهار نظر در مسائل مالی	۲/۵۵	۱/۲۷	-۱/۶۵۵		
۲۳. ترس از برخورد نامناسب همسر	۲/۶۱	۱/۳۰	-۱/۵۵۶		
۲۱. نگرانی از دخالت همسر در درآمد و دارایی	۳/۲۹	۱/۴۷	-۱/۵۵۴		
۹. ترس از دهنبینی همسر	۳/۳۶	۱/۳۹	-۱/۵۰۸		
۱. ترس از خیانت همسر	۳/۷۸	۱/۲۷	-۱/۴۸۳		
۲. ترس از تفاوت علایق	۳/۲۱	۱/۲۳	-۱/۷۲۲		
۳. ترس از محدود شدن پوشش و ارتباط	۳/۱۸	۱/۳۴	-۱/۶۸۲		
۷. ترس از مشکلات مالی	۲/۹۸	۱/۲۰	-۱/۶۳۶		
۴. تصور مشکل فاصله سنی	۲/۷۲	۱/۳۰	-۱/۵۸۶		
۶. نگرانی از تأیید نشدن ظاهر شخصی	۲/۱۷	۱/۱۸	-۱/۵۸۱		
۵. نگرانی از مشکل فاصله طبقاتی	۲/۷۳	۱/۳۴	-۱/۵۲۴		
۸. ترس از دخالت خانواده همسر	۳/۱۳	۱/۲۹	-۱/۴۶۹		
۱۸. ترس از محدود شدن اشتغال	۲/۵۶	۱/۳۷	-۱/۸۷۹		
۱۹. ترس از محدود شدن اشتغال در برخی مشاغل	۲/۶۱	۱/۳۲	-۱/۸۴۷		
۱۷. ترس از ادامه ندادن تحصیل	۲/۲۶	۱/۳۰	-۱/۶۵۶		
مقدار ویژه	۴/۳۶۹	۳/۳۴۰	۲/۸۸۱		
واریانس تبیین شده	۲۲/۹۹۶	۱۷/۵۸۰	۱۵/۱۶۱		
آلفا	۰/۸۹	۰/۷۹	۰/۸۵		

مقیاس و خرده مقیاس‌ها	ترس از ازدواج	۱	۲	۳
۱. ترس از مشکلات همسر	۰/۹۴**	۱		
۲. ترس از تفاوت‌های بین فردی	۰/۸۳**	۰/۶۴**	۱	
۳. ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل	۰/۷۱**	۰/۵۹**	۰/۴۰**	۱

** p<۰/۰۱

از شاخص روایی همگرایی عوامل ۳ گانه پرسشنامه با خرده‌مقیاس‌های پرسشنامه باورهای غیرمنطقی مربوط به نگرش به ازدواج به عنوان شاخص دیگری از روایی سازه استفاده شد. از آنجایی که این باورها محدود کننده ازدواج تلقی می‌شوند، فرضیه پژوهش حاضر این بود که ترس از ازدواج می‌تواند با این باورهای غیرمنطقی مربوط به نگرش به ازدواج رابطه داشته باشد. نتایج بیانگر رابطه معنی‌دار مؤلفه‌های ترس از ازدواج با چهار خرده‌مقیاس تجربه‌محوری، ایده‌آل‌نگری، متضادجویی و آسان‌بینی بود.

جدول ۳: همبستگی عوامل ۳ گانه و نمره کل ترس از ازدواج با نگرش به ازدواج

مقیاس	ترس از مشکلات همسر	ترس از تفاوت‌های بین فردی	ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل
تجربه-محوری	۰/۰۷	۰/۲۰*	-۰/۰۶
ایده‌آل‌نگری	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۴
متضادجویی	۰/۲۳**	۰/۳۱**	۰/۲۲*
آسان‌بینی	۰/۱۶	۰/۲۷**	۰/۲۰*

* p<۰/۰۵ ** p<۰/۰۱

د. شاخص‌های روایی تفکیکی

برای بررسی روایی تفکیکی از تفاوت‌های گروهی دختران مجرد با دختران نامزد و تفاوت‌های جنسیتی دختران و پسران مجرد استفاده شد. بدین ترتیب که به کمک SPSS نمونه‌ای تصادفی (N=۲۲) از بین دختران مجرد انتخاب و با آزمودنی‌های نامزد (N=۱۹) مقایسه شد. نتایج حاصل از آزمون t گروه‌های مستقل نشان داد که دختران مجرد در مقیاس کل ترس

ج. روایی و اعتبار پرسشنامه

همسانی درونی کل پرسشنامه ۱۹ ماده‌ای (ساختار تک‌عاملی با عنوان کلی «ترس از ازدواج»)، با آلفای ۰/۹۱ و ضریب تنصیف به روش اسپیرمن-براون برابر ۰/۸۲ به دست آمد. بنابراین، می‌توان گفت که هم کل پرسشنامه (ساختار تک‌عاملی) و هم هر سه خرده مقیاس، براساس شاخص‌های همسانی درونی (جدول ۱) از اعتبار خیلی بالا و کاملاً رضایت‌بخش برخوردار هستند. ضرایب همبستگی متقابل عوامل سه‌گانه با دامنه ۰/۴۰ تا ۰/۶۴، متوسط و همبستگی عوامل با نمره کل ترس از ازدواج با دامنه ۰/۷۱ تا ۰/۹۴ در حد بالا و خیلی بالا به دست آمد (جدول ۲). واریانس تبیین شده توسط عوامل شناسایی شده، وجود ساختار تک‌عاملی در کنار ساختار سه‌عاملی و همچنین همبستگی متوسط بین عوامل به عنوان شواهدی از روایی سازه پرسشنامه می‌باشد.

از ازدواج و ۳ خرده مقیاس «ترس از مشکلات همسر»، «ترس از تفاوت‌های بین فردی» و «ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل» نمره بالاتری داشتند (جدول ۴).

جدول ۴: تفاوت‌های گروهی بین دختران مجرد و دختران نامزد در خرده مقیاس‌ها و نمره کل ترس از ازدواج

مقیاس و خرده مقیاس‌ها	دختران مجرد		دختران نامزد		p	t
	SD	M	SD	M		
نمره کل ترس از ازدواج	۱۲/۹۵	۴۳/۰۵	۱۴/۸۴	۴۳/۰۵	<۰/۰۰۱	۴/۹۶
ترس از مشکلات همسر	۷/۸۹	۲۱/۲۶	۹/۱۲	۲۱/۲۶	<۰/۰۰۱	۴/۴۵
ترس از تفاوت‌های بین فردی	۴/۴۱	۱۶/۳۷	۵/۳۰	۱۶/۳۷	<۰/۰۰۱	۴/۱۳
ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل	۳/۴۷	۵/۴۲	۲/۹۵	۵/۴۲	<۰/۰۰۱	۳/۳۹

همچنین مقایسه جنسیتی همین نمونه‌ی تصادفی رایانه‌ای (N=۲۲) با نمونه‌ای از پسران مجرد (N=۲۱) با استفاده از آزمون t گروه‌های مستقل نشان داد که دختران مجرد در مقیاس کل ترس از ازدواج و ۳ خرده مقیاس «ترس از مشکلات همسر»، «ترس از تفاوت‌های بین فردی» و «ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل» نمره بالاتری داشتند (جدول ۵).

جدول ۵: تفاوت‌های جنسیتی بین دختران مجرد و پسران مجرد در خرده مقیاس‌ها و نمره کل ترس از ازدواج

مقیاس و خرده مقیاس‌ها	دختران مجرد		پسران مجرد		p	T
	SD	M	SD	M		
نمره کل ترس از ازدواج	۱۲/۹۵	۴۰/۵۹	۱۴/۸۳	۴۰/۵۹	<۰/۰۰۱	۵/۶۶
ترس از مشکلات همسر	۷/۸۹	۱۹/۲۰	۸/۱۱	۱۹/۲۰	<۰/۰۰۱	۵/۶۹

1. Holman

۲۲/۶۵	۴/۴۱	۱۶/۰۱	۶/۳۶	۳/۹۹	<۰/۰۰۱	ترس از تفاوت‌های بین فردی
۸/۸۶	۳/۴۷	۵/۳۸	۳/۳۴	۳/۳۵	۰/۰۰۲	ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تهیه و اعتباریابی پرسشنامه ترس از ازدواج در دانشجویان دختر انجام شد. نتایج تحلیل‌ها نشان داد که پرسشنامه نهایی ۱۹ سؤالی ویژگی‌های لازم برای یک ابزار سنجش ترس از ازدواج را دارد. تحلیل عاملی پرسشنامه، یک ساختار زیربنایی تک‌عاملی و یک ساختار سه‌عاملی نشان داد. ساختار تک‌عاملی با عنوان کلی ترس از ازدواج، و عوامل سه‌گانه به ترتیب ترس از مشکلات همسر، ترس از تفاوت‌های بین فردی و ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل نام‌گذاری شد. شاخص‌های متعدد روایی سازه، روایی همگرا، و روایی تفکیکی بیانگر مناسب بودن پرسشنامه بود. اعتبار پرسشنامه نیز از طریق آلفای کرونباخ و روش دونیمه کردن تأیید شد. همبستگی سه عامل مربوط به ترس از ازدواج با خرده‌مقیاس‌های نسخه فارسی پرسشنامه نگرش به ازدواج کوب و همکاران (سپهری و حسن‌زاده توکلی، ۱۳۹۰) این ایده را تأیید کرد که ترس از ازدواج می‌تواند همچون باورهای غیرمنطقی بیان شده توسط لارسون (۱۹۹۲) نقش بازدارنده و محدود کننده داشته باشد. این امر شواهد دیگری برای روایی سازه ابزار را تأمین می‌کند. ترس از ازدواج در مطالعات کیفی نیز به صورت روشن به عنوان یک سازه مطرح شده و حتی بیش از ضرورت ازدواج نزد جوانان تجربه می‌شود (به عنوان مثال، محمدی و محمدی، ۱۳۹۵؛ حسنی و همکاران، ۱۳۹۷).

رابطه معنی‌دار هر سه عامل ترس از ازدواج با باور غیرمنطقی «متضادجویی» (سپهری و حسن‌زاده توکلی، ۱۳۹۰) می‌تواند بدین معنا باشد که افرادی که ترس بالایی از ازدواج دارند، بر این باور نیز هستند که در ازدواج باید دنبال فردی باشند که ویژگی‌های متضادی با آن‌ها داشته باشد؛ پشت ایده متضادجویی این باور وجود دارد که چنین فردی نقاط ضعف آن‌ها را کامل می‌کند (لارسون و هالمن، ۱). طبیعی است آگاهی هر چه بیشتر از ضعف‌های شخصی در کنار مشاهده مشکلات خانوادگی زندگی‌های امروزی، از جمله مسائل و مشکلات اعتیاد، خیانت‌های زناشویی، تفاوت‌های بین فردی (خانوادگی، فرهنگی، اقتصادی، و ...) و محدودیت‌های اعمال شده توسط آقایان از نظر شغلی، تحصیلی و ارتباطی می‌تواند ترس از ازدواج را بیش از پیش در دختران برانگیزد. همچنین رابطه ترس از تفاوت‌های بین فردی با باور غیرمنطقی تجربه‌محوری نسخه فارسی پرسشنامه نگرش به ازدواج کوب و همکاران (سپهری و حسن‌زاده توکلی، ۱۳۹۰) تأیید کننده این نظر است که برخی افراد به طور غیرمنطقی تصور می‌کنند که برای داشتن زندگی

که با ازدواج، امنیت و آسایش زندگی مجردی را از دست خواهند داد (اسمیت، ۲۰۱۴). تفاوتی که بین دختران مجرد و دختران نامزد کرده در این پژوهش به دست آمد، می‌تواند به نوعی بیانگر این باشد که گذر افراد از نقطه عطف خواستگاری، فرایند انتخاب و آشنایی‌های کسب شده در دوران نامزدی که کمابیش برای افراد نامزد ایجاد می‌شود، ترس‌های قبل از ازدواج را در این افراد کاهش داده است.

اینکه در این پژوهش بین دختران و پسران مجرد از نظر نمره کل ترس از ازدواج و مؤلفه‌های سه‌گانه تفاوت مشاهده شد می‌تواند گویای روایی تفکیکی ابزار می‌باشد که توانسته است ترس دختران را در مقایسه با پسران به خوبی نشان دهد. فلاحتی و همکاران (۱۳۹۳) نیز بین دختران و پسران از نظر نگرش منفی به ازدواج، ترس / شک و تردید تفاوت معنی‌داری یافته‌اند. تبیین دیگری که می‌توان بیان کرد این است که به نظر می‌رسد موضوعات و مصادیق ترس از ازدواج در دختران و پسران متفاوت است. تفاوت‌های بین دو جنس، در مطالعات قبلی به چندین شکل خود را نشان داده شده است. مطالعات (نیلفروشان و همکاران، ۱۳۹۲) نشان داده است که دختران در مقایسه با پسران نگرش منفی‌تری درباره ازدواج دارند. ییلماز^۲ و همکاران (۲۰۱۳) نشان داد که بین دختران و پسران دانشجوی در بیشتر باورهای غیرمنطقی و اسطوره‌های مربوط به پرسشنامه کوب و همکاران، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. فریود نیز به راهبرد متفاوت زنان و مردان اشاره کرده است، او در بیان اضطراب ناسالم، در کنار اضطراب اختگی مردان به ترس زنان از اینکه دوست داشتنی نباشند، می‌پردازد. ترس از محبوب همسر نبودن نه تنها کناره‌گیری و طرد در روابط را پیش‌بینی می‌کند، بلکه به دلیل این ترس، روابط رومانسیک‌شان نیز ممکن است دچار آشفتگی شود (کانتور، ۲۰۰۳). محمدی و محمدی (۱۳۹۵) در بررسی پیامدهای ارتباط با جنس مخالف، ترس از ازدواج دختران را به عنوان ترس از برآمدن گذشته شناسایی کرده است، در حالی که پسران با بیان بی‌اعتمادی و ترس از خیانت همسر و سرافکنندگی ناشی از آن، راهبردی متفاوت یعنی میل به تجرد را برمی‌گزینند. علاوه بر این‌ها، تعداد زیادی از تحقیقات اولویت‌های مردان و زنان را از نظر ملاک‌های ازدواج، متفاوت گزارش کرده‌اند (جبرائیلی و همکاران، ۱۳۹۲؛ نصیرزاده و رسول‌زاده طباطبایی، ۱۳۸۸؛ باس و بارنز^۳، ۱۹۸۶؛ باس، ۱۹۸۹). با مد نظر قرار دادن همه این تفاوت‌ها، ضرورت تهیه ابزاری جداگانه برای اندازه‌گیری ترس از ازدواج در پسران بیشتر روشن می‌شود.

به طور کلی می‌توان گفت که پرسشنامه ترس از ازدواج با داشتن روایی و اعتبار کافی، ابزار مناسبی برای اندازه‌گیری ترس‌های دختران در این مورد است و با داشتن سه عامل می‌تواند در مشاوره‌های ازدواج به کار گرفته شود. مؤلف اول این مقاله در تجارب مشاوره‌ای شاهد ترس دختران از ازدواج بوده است؛ در مصاحبه‌های مربوط به مشاوره پیش از ازدواج، عوامل این نوع ترس‌ها بیشتر آشکار می‌شود. نتایج این پژوهش می‌تواند در مداخلات مربوط به خانواده‌درمانی و مشاوره‌های قبل از ازدواج کمک کننده باشد.

موفق، باید درباره همسر آینده خویش تجربه و اطمینان کافی داشته باشند. تفاوت‌های بین فردی و ترس از این تفاوت‌ها می‌تواند برانگیزاننده این نوع تصور باشد. رابطه ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل با باور غیرمنطقی ایده‌آل‌نگری را نیز می‌توان با دیدگاه کوب، لارسون و واتسون (۲۰۰۳) درباره اطمینان کامل از همسر و نگرش درباره کامل بودن خود تفسیر کرد. به نظر آن‌ها این باور، اطمینان کامل فرد از خود و همسرش را قبل از ازدواج شامل می‌شود. طبیعی است در صورتی که خود کامل فرد (خود ایده‌آل) با ادامه تحصیل و اشتغال پیوند خورده باشد، ترس از ازدواج در فرد در این زمینه به راحتی برانگیخته خواهد شد. از نظر کوب، لارسون و واتسون (۲۰۰۳) آسان‌بینی بر عامل شانس در انتخاب همسر و راحت گرفتن فرایند زندگی و ازدواج اشاره دارد. رابطه ترس از تفاوت‌های بین فردی با باور غیرمنطقی «آسان‌بینی» نشان دهنده این است که هر چه افراد در ازدواج به عامل شانس اعتقاد بیشتری داشته و برای خودشان نقش تعیین کننده کمتری قائل باشند، تفاوت‌های خانوادگی و سایر تفاوت‌های بین فردی بیشتر نمایان خواهد شد و در دید چنین افرادی داشتن جایگاه بالای اقتصادی-اجتماعی به عنوان ملاک موفقیت محسوب خواهد شد. روشن است که دختران بیش از پسران می‌توانند به عامل شانس بها دهند؛ چرا که خواستگاری و انتخاب فعال از طرف پسران و خانواده‌های آن‌ها صورت می‌گیرد و دختران عمدتاً در موقعیت انتخاب شدن قرار می‌گیرند.

ترس از ازدواج را باید به معنی عدم اطمینان درباره موفقیت ازدواج و عدم اطمینان از وجود ویژگی‌های مورد انتظار در همسر تلقی کرد. ترس از ازدواج در دختران عمدتاً به صورت ترس از پذیرفتن مسئولیت‌های زندگی یا ترس از محدود شدن آزادی‌های فردی، ترس از عدم امکان پیشرفت در شغل و تحصیل و امثال آن نمایان می‌گردد. این امر می‌تواند دلایل مختلفی از ترس‌های کودکی تا تجارب بزرگسالی مثل تجربه طلاق و جدایی اطرافیان، ترس از خیانت‌های زناشویی و بی‌اعتمادی به جنس مخالف نیز داشته باشد (کارتر و سوکول^۱، ۲۰۰۴). همان طور که مطالعه محمدی و محمدی (۱۳۹۵) نیز نشان داد ترس از ازدواج در دختران می‌تواند به عنوان یکی از پیامدهای ارتباط با جنس مخالف در دوران قبل از ازدواج باشد. البته وجود ملاک‌های نامناسب برای ازدواج می‌تواند به عنوان عوامل تشدیدکننده ترس از ازدواج نیز باشد. معمولاً فرار از تعهد به دلیل ترس از پیامدهای منفی مربوط به ازدواج (مانند طرد شدن یا مورد سوءاستفاده قرار گرفتن) به صورت ناخودآگاه انجام می‌گیرد (کریمیان، حیدری و سالاری، ۱۳۹۳). مفاهیم مشابه این نوع ترس‌ها در متون آورده شده است. برای مثال ترس از محدود شدن (میرمحمدصادقی، ۱۳۹۳) به معنای کاهش یا کنترل آزادی همسر در انجام کارها و یا توانایی مؤثر پس از ازدواج است. به عبارت دیگر، تأهل و موقعیت‌های مربوط به زندگی زناشویی به بهای از دست دادن آزادی‌های دوران مجردی به دست می‌آید. به نظر ویلیام گود عمده‌ترین هراس بسیاری از افراد این است که ازدواج استقلال فردی را از آن‌ها بگیرد؛ هر چند این نوع ترس برای افراد مجرد تاحدی طبیعی است. بیشتر افراد مجرد تصور می‌کنند

این مطالعه اولین تلاش پژوهشی در حوزه ترس از ازدواج بود. روشن است که تحقیقات بعدی می‌توانند برای بررسی بیشتر این ابزار انجام شوند. نتایج این مطالعات می‌تواند به گسترش ادبیات نظری و پژوهشی مربوط به ترس جوانان از ازدواج کمک نماید. این نوع یافته‌ها همچنین می‌توانند «ترس از ازدواج» را در کنار ملاک‌های ازدواج قرار دهند و جنبه دفاعی یا وانمودی ملاک‌های اظهار شده جوانان را عینیت بیشتری بخشند. چه بسا تأکید جوانان بر برخی از ملاک‌ها در ازدواج، برخاسته از ترس آن‌ها است. شناسایی مفهوم ترس از ازدواج می‌تواند زمینه درک هر چه بیشتر مسائل جوانان را برای متولیان و دست‌اندرکاران بهداشت روان فراهم ساخته و نیاز به مشاوره پیش از ازدواج و آموزش‌های پیش از ازدواج را به عنوان راه‌هایی برای افزایش خشنودی زناشویی خانواده‌ها تبیین نماید.

این پژوهش بر روی دانشجویان انجام شد. از آنجا که تحصیلات دانشگاهی و تجربه حضور در دانشگاه می‌تواند در تجارب، ترس‌ها و انتظارات دختران نقش زیادی داشته باشد، بدیهی است برای تعمیم عوامل این پرسشنامه به دختران دارای تحصیلات پایین، تحقیقات آتی می‌تواند روشن‌گر باشد. همچنین این مطالعه بر روی دختران انجام شده است، به نظر می‌رسد بنا به دلایل مختلف اجتماعی- فرهنگی و تکاملی، ترس‌های پسران متفاوت از دختران است و چه بسا تحقیقات، حوزه پژوهشی مرتبط با ترس پسران از ازدواج را متفاوت و گسترده‌تر از ترس دختران نشان دهد.

تقدیر و تشکر

مؤلفان مقاله بدینوسیله مراتب سپاس و قدردانی خود را از اعتماد و همکاری همه شرکت‌کننده‌های پژوهش اعلام می‌کنند.

منابع

- جبرائیلی، هاشم؛ زاده‌محمدی، علی؛ و حیدری، محمود (۱۳۹۲). تفاوت ملاک‌های انتخاب همسر بین دو جنس. *خانواده‌پژوهشی*، ۲۰۵-۱۸۷.
- حبیب‌پور گتایی، کرم؛ و غفاری، غلامرضا (۱۳۹۰). علل افزایش سن ازدواج دختران. *زن در توسعه و سیاست*، ۱۱۹، ۳۴-۷.
- حسینی، ناهید؛ سیدمیرزایی، سیدمحمد؛ و ساروخانی، باقر (۱۳۹۷). واکاوی دلالت‌های معنایی ازدواج نزد جوانان (مطالعه موردی جوانان مجرد ساکن شهر تهران سال ۱۳۹۶). *زن در توسعه و سیاست*، ۱۶(۲)، ۲۷۰-۲۴۳.
- ساروخانی، باقر (۱۳۹۷). *مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده*. تهران: انتشارات سروش.
- سپهری، صفورا؛ و حسن‌زاده‌توکلی، محمدرضا (۱۳۹۰). بررسی اعتبار و روایی مقیاس نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر. *خانواده‌پژوهشی*، ۲۸، ۴۱۹-۴۰۱.
- عظیمی هاشمی، مژگان؛ اعظم‌کاری، فائزه؛ بیگناه، معصومه؛ و رضامنش، فاطمه (۱۳۹۴). ارزش‌ها، نگرش‌ها و الگوهای کنش جوانان درخصوص همسرگزینی و روابط پیش از ازدواج. *راهبرد فرهنگ*، ۲۹، ۲۱۲-۱۷۹.

علی‌اکبری دهکردی، مهناز (۱۳۸۶). بررسی مقایسه‌ای ملاک‌های همسرگزینی در دختران جوان شهر اهواز. *دانشور رفتار*، ۱۴(۲۵)، ۸۳-۷۵.

فاتحی دهاقانی، ابوالقاسم؛ و نظری، علی‌محمد (۱۳۹۰). تحلیل جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش زوجین به طلاق در استان اصفهان. *مطالعات امنیت اجتماعی*، ۲۵، ۵۴-۱۳.

فردستان، مهرنوش؛ عریضی سامانی، سیدحمیدرضا؛ و نوری، ابوالقاسم (۱۳۸۸). معیار انتخاب سطح تحصیلات همسر و مقایسه آن در دانشجویان دختر و پسر. *راه اجتماعی*، ۹(۳۳)، ۲۲۷-۲۱۷.

فلاحی، مریم؛ فلاح‌چای، سیدرضا؛ و زارعی، اقبال (۱۳۹۳). مقایسه انتظارات و هدف از ازدواج زنان و دختران ساکن شهر شیراز. *زن در فرهنگ و هنر*، ۶(۳)، ۳۶۰-۳۴۵.

کازمی، زهرا (۱۳۸۹). بررسی تاثیر آرمان‌گرایی توسعه‌ای بر شکاف بین نگرش‌های دختران و مادران آن‌ها نسبت به ازدواج و خانواده. *خانواده‌پژوهشی*، ۲۳، ۳۱۲-۳۰۰.

کریمیان، نادر؛ حیدری، حسین؛ و سالاری، سمانه (۱۳۹۳). تبیین تعهد زناشویی زنان و مردان متأهل براساس سبک‌های هویتی و ترس از صمیمیت. *مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۱(۳)، ۸۱-۶۵.

گاتمن، جان (۱۳۹۴). *چرا ازدواج موفق، چرا ازدواج ناموفق*، ترجمه مهرداد فیروزبخت. نشر ابجد.

مجبی، سیده فاطمه (۱۳۹۲). *جامعه‌شناسی تنگنای ازدواج در ایران: تأملی بر موانع دختران دانشجو و ارائه راهکارها*. تهران: دفتر نشر معارف.

محمدی، فردین؛ و محمدی، حسین (۱۳۹۵). مطالعه کیفی پیامدهای ارتباط با جنس مخالف در میان نوجوانان دختر و پسر (مطالعه موردی: نوجوانان شهر مشهد). *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۵(۴)، ۶۶۲-۶۴۱.

میرمحمدصادقی، مهدی (۱۳۹۳). *ازدواج (آموزش پیش از ازدواج)*. تهران: نشر سازمان بهزیستی کشور.

نصیرزاده، راضیه؛ و رسول‌زاده طباطبایی، کاظم (۱۳۸۸). معیارهای فیزیکی انتخاب همسر در دانشجویان دانشگاه‌های تهران. *اصول بهداشت روانی*، ۱۱(۱)، ۵۰-۴۱.

نیک‌پور، فاطمه؛ پناغی، لیلی؛ و مظاهری، علی (۱۳۹۰). تغییر ملاک‌های ازدواج در سه نسل: ارائه یک مدل مقدماتی. *خانواده‌پژوهشی*، ۲۶، ۲۰۵-۱۸۷.

نیلفروشان، پریسا؛ نویدیان، علی؛ و عابدی، احمد (۱۳۹۲). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس نگرش به ازدواج. *روان‌پرستاری*، ۱۱(۱)، ۴۷-۳۵.

یوسفی، فایق؛ و شهیدی، محسن (۱۳۸۰). بررسی مشکلات و معیارهای ازدواج دانشجویان علوم پزشکی کردستان در سال ۱۳۷۸. *طب و تزکیه*، ۴۳، ۹-۴.

یوسفی، ناصر؛ و باقریان، مهرنوش (۱۳۹۰). بررسی ملاک‌های همسرگزینی و فرسودگی زناشویی به عنوان متغیرهای پیش‌بین زوجین متقاضی طلاق و مایل به ادامه زندگی مشترک. *مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۱(۳)، ۳۰۱-۲۸۴.

- Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *Behavioral and brain sciences*, 12(1), 1-14. <https://doi.org/10.1017/S0140525X00023992>
- Buss, D. M., & Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. *Journal of personality and social psychology*, 50(3), 559. <https://doi.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.50.3.559>
- Buss, D. M., Shackelford, T. K., Kirkpatrick, L. A., & Larsen, R. J. (2001). A half century of mate preferences: The cultural evolution of values. *Journal of marriage and Family*, 63(2), 491-503. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00491.x>
- Carter, S., & Sokol, J. (1996). *Men who can't love: How to recognize a commitmentphobic man before he breaks your heart*. Berkley Books.
- Cobb, N. P., Larson, J. H., & Watson, W. L. (2003). Development of the attitudes about romance and mate selection scale. *Family Relations*, 52(3), 222-231. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00222.x>
- Fallahchai, R., Fallahi, M., & Park, S. S. (2016). Factorial validity and psychometric properties of the marital scales—the Persian version. *Journal of Divorce & Remarriage*, 57(4), 266-279. <https://doi.org/10.1080/10502556.2016.1160481>
- Firestone, W. R., Catlett, J. (1999). *Fear of intimacy*. New York: American psychological association.
- Jones, G. D., & Nelson, E. S. (1997). Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce & Remarriage*, 26(1-2), 171-189. https://doi.org/10.1300/J087v26n01_09
- Kantor, M. (2003). *Distancing: Avoidant personality disorder*. Greenwood Publishing Group.
- Larson, J. H. (1988). The marriage quiz: College students' beliefs in selected myths about marriage. *Family Relations*, 3-11. <https://doi.org/10.2307/584422>
- Larson, J. H. (1992). "You're my one and only": Premarital counseling for unrealistic beliefs about mate selection. *American Journal of Family Therapy*, 20(3), 242-253. <https://doi.org/10.1080/01926189208250893>
- Larson, J. H., & Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 228-237. <https://doi.org/10.2307/585327>
- Markman, H. J. (2008). Preventing marital distress through communication and conflict management training. *Journal of Counseling and Psychology*, 111, 70-78.
- Prosser, J. L., Rosén, L. A. (2018). Marital attitude scale/ the marital scales. J. L. Lebow et al. (eds.), *Encyclopedia of Couple and Family Therapy*. Springer International Publishing AG. http://doi.org/10.1007/978-3-319-15877-8_398-1
- Smith, H. (2013). *Men on Strike: Why Men are Boycotting Marriage, Fatherhood, and the American Dream--and why it Matters*. Encounter Books.
- Yılmaz, M., Güngör, H. C., & Çelik, S. B. (2013). Investigation romance and mate selection myths of university students. *International Journal of Asian Social Science*, 3(2), 416-427. <https://archive.aessweb.com/index.php/5007/article/view/2426>

پيوست: سوالات پرسشنامه نهایی ترس از ازدواج (با گزینه های خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم)

۱. از تصویر بی‌وفایی و خیانت همسر می‌ترسم. (عامل ۱)*
۲. می‌ترسم علایق متفاوتی داشته باشیم. (عامل ۲)
۳. از این می‌ترسم که مرا از نظر پوشش یا ارتباط با دوستان محدود کند. (عامل ۲)
۴. فکر می‌کنم با داشتن فاصله سنی بزرگ‌تر یا کوچک‌تر مشکل داشته باشیم. (عامل ۲)
۵. فکر می‌کنم از نظر آداب و رسوم و فاصله طبقاتی اقتصادی-اجتماعی مشکل داشته باشیم. (عامل ۲)
۶. می‌ترسم وضعیت ظاهری، جذابیت و زیبایی مرا تایید نکند. (عامل ۲)
۷. برای من مسائل مالی خیلی مهم است و از مشکلات مالی آینده زندگی مشترک می‌ترسم. (عامل ۲)
۸. از دخالت های خانواده همسر می‌ترسم. (عامل ۲)
۹. می‌ترسم که همسر دهن بین و تحت تاثیر نظر دیگران باشد. (عامل ۱)
۱۰. از تند مزاجی و پرخاشگری همسر می‌ترسم. (عامل ۱)
۱۱. نگران هستم که نکند همسر قبل از ازدواج با فرد دیگر رابطه جنسی داشته باشد. (عامل ۱)
۱۲. می‌ترسم همسر در آینده دچار اعتیاد به مواد یا الکل شود. (عامل ۱)
۱۳. از تنبلی و عدم مسئولیت‌پذیری همسر نگران می‌شوم. (عامل ۱)
۱۴. می‌ترسم مرا وادار کند که ادامه تحصیل ندهم. (عامل ۳)
۱۵. می‌ترسم با اشتغال من مشکل داشته باشد. (عامل ۳)
۱۶. می‌ترسم با برخی مشاغل مشکل داشته باشد و از این نظر مرا تحت فشار قرار دهد. (عامل ۳)
۱۷. می‌ترسم از نظر مالی باهم مشکل داشته باشیم، مرا در مسائل مالی مداخله ندهد یا آزادی نداشته باشم. (عامل ۱)
۱۸. دوست ندارم همسر در مسائل مالی خانواده، درآمد و دارایی من دخالت کند. (عامل ۱)
۱۹. می‌ترسم موقع ناراحتی یا عصبانیت برخورد مناسبی با من نداشته باشد. (عامل ۱)

* با توجه به حذف ۴ سؤال (سوالات ۱۴، ۱۵، ۱۶ و ۲۲ از پرسشنامه اولیه) در مراحل تحلیل عاملی و تغییر شماره سوالات، عامل مربوط به هر سؤال در داخل پرانتز آورده شده است. عامل ۱: ترس از مشکلات همسر، عامل ۲: ترس از تفاوت‌های فردی، عامل ۳: ترس از محدود شدن اشتغال و تحصیل. نمره کل نیز بیانگر میزان ترس از ازدواج است.